

d o p i s n a t e o l o g i j a

UVODNI TEČAJ “PUT”

Izdaje: Institut za višu teološku kulturu pri Bogoslovnom fakultetu, Zagreb, Kaptol 31, telefon: (041) 38-446

Glavni urednik: Dr. Jerko Fućak, predstojnik Instituta

Odgovara: Dr. Vjekoslav Bajsić, Kaptol 31

Naklada i uprava: "Kršćanska sadašnjost", 41001 Zagreb, Marulićev trg 14, pp.434

Pismo XIV

14. SUSRET S KRISTOM U CRKVENIM SAKRAMENTIMA

Krštenjem smo, dakle, zajedno s njime ukopani u smrt, da kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života.

Rim 6,4

To rekavši, dahne u njih i kaže im: Primate Duha Svetoga. Kojima oprostite grijehе, otpuštaju im se; kojima zadržite, zadržani su im.

Iv 20,22-23

Pristup

Sakrament pokore nalazi se i među “praktičnim” kršćanima u stanovitoj krizi.

Koji su, po vašem sudu, razlozi poteškoćama?

Da li su vam poznate rasprave u svezi s krštavanjem djece? Imate li osoban stav u tom pitanju?

Nadovezanost i pregled

U posljednjem je pismu bilo riječi o osnovnim crtama crkvenog sakramentalnog života. Sakramenti su se ukazali kao zbivanja po kojima Crkva posreduje pojedincu i preko njega zajednici zaseban susret s Kristom.

Euharistija je središnjica sakramenata. Ona prati kršćanina kroza sav život. U ovom pismu obrađuju ova otajstva: krst (14.1), pokora (14.3) i bolesničko pomazanje (14,4). Sva se ta otajstva odnose na zasebna čvorišta u ljudskom postanku. Sakrament ženidbe i reda obrađuju se u drugom sklopu (18. i 11. pismo).

14.1 KRST

14.1.1 Riječ “krst” i značenje vode

Krst i krštenje

Mogu se možda razlikovati riječi “krst” i “krštenje”. Izraz “krst” odnosio bi se na samo otajstvo, dok bi termin “krštenje” označivao konkretno podjeljivanje “krsnog” otajstva. Uz to valja primijetiti da izričaji “krst”, “krštenje” i “krstiti”, po svemu sudeći, dolazi od riječi Krist i Križ. Prema tome, već je u samim riječima označeno otkud krsno otajstvo crpi svoju vrijednost i snagu. To je Krist i njegov Križ. Vidi se, dakle, da hrvatsko nazivlje nije izvedeno od izvornog značenja grčkih riječi koje se upotrebljavaju u Novom Zavjetu za krsno otajstvo. Grčke su riječi baptisma i baptizo. Glagol baptizao zapravo znači “umočiti”, “zagnjuriti”, “uroniti”, “nakvasiti”. Kad se, stoga, te riječi primjenjuju na kršćansko otajstvo, naglasak se nalazi na načinu kako se ono obavlja. Grčki izričaji za krsno otajstvo podloga su za nazivlje što ga susrećemo u suvremenih evropskih naroda (Francuza, Talijana, Engleza, Španjolaca...). Dok nazivi tih naroda, povodeći se grčkim izričajima, kad je riječ o krstu, dozivaju u pamet krsni obred, dotle hrvatske riječi (krst, krštenje, krstiti) stavljaju pred oči Krista i Križ kao izvor krsnog sakramenta.

Značenje vode

Voda ima neprocjenjivo značenje. Omogućuje život, osvježava i razveseljuje. Ali voda može i uništiti. Stoga je pojmljivo da je kupka religijski prasinbol. Kumranska je zajednica posjedovala krsne kupke. Židovi su prozelite primili u zajednicu (to jest obraćenike iz poganstva) posredstvom krštenja. Ivan je svojim krštenjem za obraćenje nastojao prije Mesijina dolaska uspostaviti čudoredno čist Božji narod.

14.1.2 Utemeljenje krsta u Isusovoj riječi i volji

Neposredno i općenito prihvaćanje krsta u prvotnoj zajednici može se rastumačiti samo time da je zajednica vjerovala da tako ostvaruje Gospodinovu volju. Crkva je znala da je na to obvezuje poslanje Uskrsloga (krsna i

misionarska zapovijed u Mt 28,19) i izlivanje Duha Svetoga (Dj 2). Same riječi ustanovljenja dadu se teško utvrditi jer su odgovarajuće – novozavjetne formulacije prožete liturgijskom praksom rane Crkve.

14.1.3 Susret s Kristom u krštenju

Zajedništvo s Bogom po Kristu u Duhu Svetom

“Da” Bogu –
usmjerenost
prema Ocu

Čovjek u krštenju ulazi “u Krista”. S njim postiže zajedništvo života i trpljenja. S Kristom je suraspet da unaprijed s njime živi. Tim susretom s Kristom vjernik doživljuje ono zajedništvo s Bogom što nam ga je Krist omogućio i koje jest On sam. Vjernik je uključen u gibanje onoga da Bogu. Uveden je u potpunu usmjerenost prema Ocu što je značajka Isusova života, njegove smrti i sadašnjeg opstanka njega – Uskrsloga. To unošenje u Krista zbiva se po Duhu Svetom. On nas otvara Ocu. On u nama kliče “Abba” i uvijek nas iznova vodi Kristu. Duh nas osposobljuje za djela ljubavi i za život koji polazi iz zbilje koja se zove Krist.

Učlanjenje u crkvenu zajednicu

Opća i mjesna
Crkva

Crkva, osnovni sakrament susreta s Uskrsnim, kršteniku omogućuje ulazak u Krista. Primanje u Crkvu otvara pristup primanju ostalih sakramenata. Učlanjenje u Crkvu ne znači samo uvrštavanje krštenika u opću Crkvu, nego također primanje u konkretnu mjesnu zajednicu u kojoj se ostvaruje opća Crkva. Time je već u krstu položen temelj u kršćaninovu bitku za odnos prema zajednici.

To učlanjenje u Crkvi i njime posredovano zajedništvo s Kristom sa sobom donosi jedincatost i neponovljivost sakramenta krsta.

Krst kao oslobođenje i otkupljenje

U krštenju vjernik doživljuje Kristovo djelo koje oslobađa, otkupljuje i oprašta. Time nestaje podložnost grijehu (“iskonski grijeh”) što je vlastito svakom čovjeku ukoliko je član ljudskog roda. Čovjeku, već sposobnu za osobno odlučivanje, krštenjem se opraštaju osobni grijesi.

Početak puta s Kristom

Dar i zadatak Sve što smo do sada kazali o krštenju izriče ono što krštenje jest. Ali sve te tvrdnje izriču i neku naredbu, jer je krštenje početak jednoga puta. Krsni dar istodobno je i zadatak. U krštenju se poklanja zajedništvo života s Bogom po Kristu u Duhu Svetom, ali to je zajedništvo istovremeno cilj kršćanskog života. Krštenik dobiva udio na Kristovoj pobjedi nad grijehom i smrću, ali taj dio mora uvijek iznova osvajati. Uključenje u crkvenu zajednicu u osnovi je poklonjeno u krštenju. Ipak, svaki pojedinac mora to još provesti u život. Krštenje obvezuje na krštenički život. Vjernik je dužan svaki dan ponovno “umirati” da može pripadati Kristu i braći.

14.1.4 Podjeljivanje krštenjaIz povijesti krsnog slavlja

Uranjanje Krst je od samih početaka nekako sam od sebe povezan s crkvenim životom. U prvo vrijeme Crkve krst se podjeljivao uranjanjem. Krsni obrazac “na Isusovo ime” (Dj 2,38, itd.) rano se proširio u trojstveni obrazac (usp. Mt 28,19). Isto Kristovski i trojstveni obrazac tako krst je od početka vezan uz vjeroispovijed. Od sebe se razumije da je u vrijeme Novog zavjeta kao pravilo važno krštavanje odraslih ljudi. Pitanje da li u tom ranom vremenu ima temelja za Krštenje odraslih krštavanje djece razliko se rješava. Spominjanje krštenja čitave “kuće” što se Krštenje djece? češće susreće u Novom zavjetu može ali nužno ne mora značiti da su se i djeca krštavala. U svakom slučaju praksa krštavanja djece posve je zajamčena i po Polijevanje sebi se razumije. Već se sveti Augustin trudio pružiti dublje teološko razumijevanje krštenja djece. Od 2. stoljeća krst se dijeli ne samo uranjanjem nego i (najprije za bolesnike) i trostrukim polijevanjem glave.

Djelitelj krsta – krst u nuždi

Redovni Redovni je djelitelj krsta svećenik ili đakon. U posebnoj nužnoj prigodi može svaki vjernik (u neposrednoj životnoj opasnosti svatko, pa i onaj koji nije Izvanredni kršćanin, ako želi postupiti u skladu s Crkvom) podijeliti sakrament. Pri tome

Uvodni tečaj

se glava krštenika polijeva vodom koja u nuždi ne mora biti posvećena. Uz to se izgovaraju riječi: “Ja te krstim u ime Oca i Sina i Duha Svetoga”.

Ako ne postoji neposredna opasnost po život, mora biti nazočna makar manja zajednica koja izgovara ispovijed vjere. Kad ima dosta vremena, može se obaviti obred, predviđen za takve slučajeve.

14.1.5 Pitanje krštavanja djece

Sadašnje raspravljanje

Pitanje opravdanosti krštenja djece (ispravnije bi bilo govoriti “krštenje dojenčadi”) u svezi je s novom orijentacijom u poimanju sakramenata. Zar sakrament kao zov na osobni susret ne pretpostavlja slobodni odgovor osobe? Iz kojeg onda razloga Crkva krštava malodobnu djecu?

Krštenje – nezaslužen Božji dar

Božje je djelovanje u krštenju dar, a ne (to vrijedi i za krštenje odraslih) rezultat vjernikove odluke. Bilo bi stoga nepravedno, taj dar uskratiti djetetu, makar ono nije u času krštenja sposobno da svjesno primi i odgovara za taj Božji dar.

Vjera i krštenje idu zajedno

Vjera i krštenje usko su povezani (usp. Dj 2,38; Mt 16,16). Ni malo dijete nije oslobođeno osobne vjere. U krštenju se prima u zajednicu vjernika u kojoj mora postati zrelim vjernikom. Povezanost s Kristom, u temelju ostvarena u krštenju, mora se razvijati kroz život iz vjere. Crkva, dakle na osnovi duge Predaje, ali i na temelju teološkog razmišljanja zna da je u pravu i da je dužna primati u svoje zajedništvo i dojenčad te im na taj način omogućiti putovanje s Kristom. Ipak moraju, prema ljudskim mogućnostima, postojati preduvjeti da će se u djeci doista razviti život što ga krštenjem postižu. Crkva, stoga, tek tada podjeljuje krštenje, ako postoji osnovana vjerojatnost da će se roditelji i kumovi (ili na primjer djed i baka) truditi da krštenom djetetu pruže pomoć na putu vjere.

Pripremanje roditelja u “krsnom nagovoru”

Pastoralne prigode	Dijeljenje krsta djeci uključuje stoga prisnije povezivanje s djetetovim bližnjima koji s odgovorni za razvoj života što ha dijete prima u krštenju. Taj se dodir uspostavlja u prvom redu u takozvanim razgovorima o krstu što iz vodi svećenik, đakom ili za to podesni kršćanski laik.
Životni položaj krštenikove okoline	Krsni razgovori pružaju u mnogo slučajeva prigodu da se mladim obiteljima otvori put srži života zajednice. Krsni razgovori pružaju isto tako iznimnu prigodu za dodir s “distanciranima”, ali koje još uvijek zanima krštenje njihove djece. Pri vođenju krsnog razgovora posebnu pozornost valja posvetiti osobnom položaju roditelja ili kumova. Koji je njihov stav prema djetetu? Da li su ga željeli, ili ne’ moraju li strahovati za (pa i materijalnu) budućnost? Znači li za njih rođenje djeteta (nadasve prvoga!) “čvorište” ljudskog smisla u životu? (usp.13.1)? koji je njihov stav prema Crkvi krsni razgovor mora biti pravi razgovor. Neka poteče iz životnih prilika sugovornika i n ne bude izolirana krsna kateheza! Ipak uvijek valja ići k tome da roditelji upoznaju ne samo tijekom krsnog obreda već i smisao krsnog čina. Idealno je da se za sadržaj razgovora uzmu glavni obrasci kršćanske vjere.

Slavlje zajednice

Novi obred krsnog slavlja (2.Vat.Sabor sastavio je vlastiti obred za krštenje djece) pruža mnoge mogućnosti da se krštenje slavi kao uskrсни blagdan Crkve. Roditelji i kumovi, pa čak i sva okupljena zajednica, imaju udjela na krsnom činu. Jer zajednica je odgovorna za razvoj života koji je poklonjen u krštenju. Ponekad se preporuča krštenje više djece i to, ako je moguće, u okviru zajedničke službe Božje. Na taj način dolazi do jasnog izražaja crkvenost krsta i njegova usmjerenost na euharistiju. Krštavanje u uskrсноj noći – uz obnovu krsnih obećanja zajednice – odgovara uskrсном obilježju krsta.

14.2 POTVRDA

14.2.1 Utemeljenje potvrde u Novom Zavjetu

U prvo pouskrsno vrijeme primanje u Crkvu (vezano uz dobivanje Duha) zbivalo se po krštenju. Već se u Djelima apostolskim susreću uporišta koja pokazuju da se učlanjenje u Kristov događaj događalo krštenjem i potvrdom. Neki ulomci opisuju jednostavni obred koji se sastojao od molitve, polaganja ruku i davanja Duha (Dj 8,12-17; 19,1-7; usp. i Heb 6,2).

14.2.2 Dijeljenje potvrde

Značenje riječi i mjesto unutar sedam sakramenata

Riječ «potvrda» potječe od latinskog naziva confirmatio. Izvorno znači "jačanje", "učvršćenje". Krst i potvrda, zajedno s euharistijom, zajednički sačinjavaju kršćansku "inicijaciju". To znači: pod tim sakramentima vjernik postaje potpun član Crkve.

Dijeljenje sakramenta

Sakrament potvrde događa se tako da potvrditelj na krizmanika polaže ruku i maže ga svetim uljem, (ta su dva obreda simboli prenošenja snage) te moli popratnu molitvu. Istočna je Crkva očuvala opću praksu starine da se potvrda dijeli neposredno nakon krštenja. Zapadna Crkva dijeli potvrdu zajedno s krštenjem tek u slučaju krštenja odraslih. Pri krštenju djeteta potvrda se odlaže za kasnije.

14.2.3 Sakrament potvrde kao susret s Kristom

Snaga zrelog vjerovanja

Posebnim darom Duha Božjeg krizmanik postaje sposoban da svjesnije živi kao kršćanin. Tek u snazi Duha može vjernik izreći potpuni vjerski da i sav svoj život usmjeriti k vjeri.

Samo je po povezanost s Bogom što je Duh daruje, (Rim 8,15; 1 Kor 12,3) moguća molitva Ocu i ispovijedanje Krista.

Puno učlanjenje u Crkvu

Crkva po potvrdi prima krizmanika u puno zajedništvo. Krizmanik kao zrio kršćanin postaje na poseban način odgovoran za Crkvu. Ovim sakramentom “osnaženja” krizmanik prima zadatak i za postaje osposobljen: da aktivno sudjeluje na spasenjskom poslanju Crkve. Isto se tako osposobljuje za nutarnje i vanjsko izgrađivanje Crkve (usp.11.2.2 i 15)

14.2.4 Posljedice za pastoralnu primjenu

Već prema dobi krizmanika u pojedinim zemljama vlada različita praksa. Općenito se danas ide za tim da se dijeli potvrda u dobi kad je krizmanik sposoban osobno se opredijeliti za vjeru. U katehezi o potvrdi mladi se kršćanin uvodi u temeljne obrise vjere za koju se odlučuje. U to spada i uvježbavanje u život zajednice kojoj će služiti. Isto tako ovamo ide pripremanje na odvažno i djelotvorno svjedočenje vjere.

14.3 SAKRAMENT POKORE – SLAVLJE IZMIRENJA

14.3.1 Lomnost i zatajenje – temeljne značajke ljudskog (i kršćanskog) opstanka

Krivica – zbilja ljudskog života

Uvijek iznova doživljavamo da ne živimo kako bismo morali. Zatajenje u najraznolikijim oblicima prožima naš život i naš odnos prema ljudima s kojima i među kojima djelujemo, posebice naš odnos prema Bogu.

Krivica kršćanina i Crkve

Mi smo kršćani u osnovi “otkupljeni”, ali ipak moramo uvijek iznova biti

otkupljeni od krivice i njenih posljedica. I sva je Crkva pod znakom nedostatnosti, slabosti i zatajenja (usp.10.2.3). Crkva kao cjelina i svaki pojedinac moraju se neprestano obraćati.

14.3.2 **“Otkupljenje” kao oslobođenje od krivice**

Isus i grijesi

U stožerne odrednice Isusova života spada borba protiv grijeha. Isus vodi taj rat time što iskazuje milosrđe grešnicima. On jede s “carinicima i grešnicima”. Grešnici tako doživljuju da im se otvara zajedništvo s Bogom i Božjim narodom. Isus ozdravlja bolesnike. Na taj im način – u skladu s židovskim poimanjem bolesti – omogućuje “zdravi” život pred Bogom i s ljudima. Cilj Isusovog oprostiteljskog djelovanja dolazi do izražaja u pozivu na obraćenje i vjeru. Ponuda Božjeg kraljevstva traži od čovjeka odgovarajuće prihvaćanje. Vjera se konkretno živi kroz nasljedovanje Isusa Krista.

Sakrament pokore – poklon Uskrsloga

Izvor se sakramenta oprostjenja grijeha nalazi u uskrsnoj zajednici. Činjenica krivnje za prve zajednice znači udarac i ugrožavanje opstanka. Zar ni oni (kao ni Izrael ranije) neće ispuniti zahtjeve svoga poziva? O oprostjenju grijeha ovisi mogu li živjeti ili ne živjeti kao kršćanin. Tako postaje razumljivo da se oslobođenje od krivice naviješta kao naročiti dar Duha, kao poklon Uskrsloga (Iv 20,22-23; i Mt 18,18 odaje praksu rane Crkve). Da bismo shvatili sakrament pokore, valja imati temeljnu svijest o kršćanskom poimanju pokore, obraćenja i zbilje grijeha.

Obraćenje (pokora) i vjera

Obraćenje i vjera izrazuju osnovnu čovjekovu odluku kojom odgovara na Božji poziv (usp.12.1.2). Na taj odgovor pozvan je svaki pojedinac. Odgovor se ipak veoma često zbiva u krugu Crkve. Poradi toga, obraćenje Bogu uvijek uključuje predanje zajednici onih koji vjeruju u Krista. “Obraćenje” izražava na poseban način jedincati ili novi, produbljeni da vjere.

Grieh i krivica – uskraćivanje vjere

Grieh je naličje vjere. U punom se smislu zbiva kad zreo i punoljetan čovjek izričito opozove temeljno opredjeljenje za vjeru i to kroz pojedinačne, teške čine. Grieh je uvijek svjesno čovjekovo odvratanje od Božjeg poziva i od zajedništva Crkve. Već prema stupnju svjesnosti i doseg u vraćanja razlikuje se “smrtni” od “lakog” grijeha. (o tome pobliže u 17,6.1).

Oproštenje grijeha kao dijaloški događaj između Boga i čovjeka

Obraćenje i oproštenje grijeha dvije su strane jednog te istog događaja. Oproštenje, zacijelo, ne znači da mi umirujemo Boga koga smo prethodno uvrijedili grijehom. Bog nije prestao u ljubavi pratiti grešnika. Oproštenje grijeha zapravo znači da grešnik sluša Božji poziv te mu se opet obraća. Ponovno prihvaća životno zajedništvo s bogom koje mu se često nudi i koje je opredjeljenjem za grijeh zanijekao.

14.3.3 Oproštenje grijeha u sakramentu pokore*Crkvenost oproštenja*

Obraćenje je stalno potrebno. To vrijedi ne samo za pojedinog kršćanina, već i za mjesnu Crkvu, odnosno za Crkvu po svem svijetu. Crkva mora sve to vjernije slušati poziv svoga Gospodina. U sakramentu pokore riječ je u prvom redu o pojedincu. U tom ga sakramentu Crkva susreće kao zajednica što ju je Bog posvetio. Ona mu obećaje i priskrbljuje oproštenje. Crkva kao cjelina istodobno sve to bolje odgovara pozivu svoga Gospodina kad se jedan od njenih članova iznova obraća Bogu. Poradi toga sakrament pokore smijemo shvatiti kao zgusnuto obraćenje koje je naloženo Crkvi.

Mnogi oblici oprostjenja

Obraćenje i oprostjenje ostvaruju se ondje gdje grešnik po služenju Crkvi dobiva Božje oprostjenje – kad u euharistiji i ostalim životnim činima Crkva doživljava susret s Kristom. Svjesno, osobno predanje Bogu poprima poseban oblik u takozvanom kajanju iz ljubavi. Stoga po mjeri ljubavi koja uvjetuje grešnikovo kajanje i ima moć opraštanja.

Sakrament pokore – vrhunac procesa obraćenja

U sakramentu pokore proces obraćenja postiže svoj vrhunac i posljednju izražajnost. Grešniku koji pred crkvenom zajednicom preko njezinih službenih predstavnika objavljuje svoju volju za obraćenjem, upravljena je riječ oprostjenja. Izmirenje pak s Crkvom znak je pomirenja s Bogom. Ne smije se, dakle, sakrament pokore promatrati odijeljeno od ostalog crkvenog života.

Sakramentalni čin u uskom smislu riječi blisko je vezan s gazom koja mu prethodi i koja dolazi nakon njega. Spremnost na obraćenje već je početno obraćenje, plod službe Crkve. Isto tako ostvarenje sakramentalnog oprostjenja u obnovljenom životu moralo bi donijeti posredno ili neposredno plodove za crkvenu zajednicu.

“Djelotvornost” sakramenta

Dubina susreta s Kristom što ga sakrament pokore posreduje na poseban način ovisi o osobnoj spremnosti pokornika. Poradi toga taj se susret ne postiže samo svećeničkim odrješenjem. Grešnikovo obraćenje izraženo u ispovijedi zajedno sa svećeničkim odrješenjem jest sakramentalni znak u kome se izražava i ostvaruje susret s Kristom.

14.3.4 Iz povijesti obreda pokore*Javna crkvena pokora u ranom kršćanstvu*

U prvim se stoljećima teški grešnik morao podvrći pokori koja je djelomice imala javno obilježje. Nakon (privatnog) priznanja krivice pred biskupom, grešnik se pripuštao crkvenoj pokori. Za vrijeme pokore bio je isključen iz zajedničkog života, posebice iz euharistijskog slavlja. Svojim je odijelom i posebnim mjestom kod službe Božje te drugim pokorničkim nalogima i izvana bio obilježen kao grešnik. Nakon određenog vremena, što ga je određivao biskup, pokornik se polaganjem ruke ponovno izmirivao s Crkvom i time s Bogom. Ta se crkvena pokora primala samo jednom u životu. Odnosila se na određene teške grijehе kao umorstvo, preljub, otpad od vjere, itd. Za “dnevne” nedostatke nije bilo odgovarajućeg sakramentalnog čina. Upućivalo se na opraštajuće djelovanje molitve, milostinje i dobrih djela.

Pokora postaje “pobožna vježba”

Određba da se crkvenoj pokori pristupi samo jednom u životu, htjelo se spriječiti površno upotrebljavanje sakramenta. Ali praktična posljedica te odredbe u Zapadnoj crkvi bilo je to, da se crkvena pokora više puta odgađala za smrtnu postelju ili za duboku starost. Ta se praksa primijenila u 6. odnosno 7. stoljeću. Otad se – započelo je to na irsko-anglosaksonskom području – crkvena pokora češće podjeljuje. Time je iznova zadobila neposredno značenje za kršćaninov život. Pokornički je postupak pojednostavljen. Odrješenje je davao ne samo biskup, nego i svećenik. Ispovjedne knjige sadržavale su točno određene pokore za pojedine grijehе. U idućem razdoblju iz praktičnih se razloga (odnosno od 9. stoljeća), isključenje iz Crkve (povezanost s ispovijeđu) vremenski povezivalo s ponovnim primanjem grešnika u crkveno zajedništvo (nakon obavljanja pokorničih djela i polaganjem ruke) zadovoljština se obavljala nakon odrješenja. U Srednjem se vijeku težište stavlja na ispovijedanje kao izraz volje za obraćenjem i pokajanjem. Potom je sav sakrament nazvan “ispovijed”. Tako je malo po malo nastao sadašnji oblik podjeljivanja sakramenta.

Na početku 13. stoljeća propisano je godišnje primanje sakramenta. Ta zapovijed vrijedi samo za smrtnе grijehе. Valja naznačiti stanovite krive razvoje koji su se zbili posebice pojedinih stoljeća. Sakramentalni se čin ponekad shvaća isključivo kao pobožna vježba u smislu privatne stvari između onog koji se ispovijeda i Boga, bez neposrednog odnosa prema zajednici. Isto tako ponekad se premalo priznaje značenje osobne založenosti onog tko se ispovijeda. Sadašnja obnova nastoji doskočiti tim nedostacima.

14.3.5 **Liturgijsko slavljenje sakramenta pokore**

Novi obred za "pojedinačnu ispovijed"

Obnovljeni obred za slavljenje pomirenja pojedinca pokorniku pruža pomoć da što dublje doživi ponuđeni susret s Kristom. Formulacija odrješenja jasno dovodi sakrament u se svezu s cjelokupnim Kristovim događajem. Pokornik se poziva na svjesno obraćenje. U tome mu ima pomoći i razgovor sa svećenikom. Isto tako poklanja se naročita pozornost društvenoj i crkvenoj dimenziji krivice i oprostjenja.

Pokornička bogoslužja i opće odrješenje?

Pokornička bogoslužja pružaju zgodnu priliku da se kršćani uvedu u dublje razumijevanje sakramentalne pokore. Kroz ta slavlja može do izražaja doći crkveno obilježje grijeha, obraćenja i oprostjenja. Tko spreman na obraćenje s ostalim slavi to bogoslužje, doživljava oprostjenje pogrešaka i nedostataka. Ali za sakramentalno oprostjenje smrtnih grijeha traži se, svakako, pojedinačna ispovijed.

14.4 **BOLESNIČKO POMAZANJE**

14.4.1 **Isusova briga o bolesnicima**

Među istaknutije značajke Isusova javnog djelovanja spada briga za bolesnika. Isus je sam u ozdravljenjima vidio naročiti znamen svoje nove blagovijesti o Bogu. I svoje je učenike poslao naviještati evanđelje o Božjem kraljevstvu i ozdravljati bolesnike. Jakovljevo je pismo (Jk 5,14) svjedok običaja u ranoj Crkvi da se za bolesne moli i da se pomazuju uljem.

14.4.2 Susret s Kristom u sakramentu bolesničkog pomazanja

Sakrament bolesnih – ne umirućih

Tradicionalna oznaka “posljednje pomazanje” urodila je time da je ovaj sakrament za široke kršćanske krugove važio kao sakrament umirućih. Drugi Vatikanski sabor iznova ga je proglasio sakramentom bolesnih (Konstitucija o liturgiji).

Pomoć u kriznoj situaciji

Pitanje o smislu patnje može bolesnika duboko potresti u svem njegovu opstanku. U toj odlučnoj situaciji Crkva mu želi svojim znakovitim djelom posredovati posebni susret s Kristom. Bolesnika treba najprije osnažiti u podnošenju boli. Njega valja na zaseban način uvesti u Isusovu smrt i njegovo uskrsnuće. Tako se izražuje da bolest ako je u svezi s Isusovim pomirnim činom, može biti plodonosna za život svijeta.

Početo podjeljenje spasenja

Bolesničkim pomazanjem dolazi na vidjelo spasenjsko obilježje susreta s Bogom. Bolesničko je pomazanje predujam konačnog spasenja u zajedništvu s Bogom.

Duhovno – ponekad čak u tjelesno – uzdignuće što ga pruža bolesničko pomazanje zahvat je, posrednog nesavršenog svijeta u konačno.

14.4.3 Bolesničko pomazanje kao slavlje nade

Nužnost promjena mišljenja

Sakrament bolesnih ne podjeljuje se samo u skrajnjoj životnoj opasnosti već (uvijek) kad čovjek ozbiljno oboli. Naprotiv, sakrament je umirućih popudbina (euharistija). Ovaj novi položaj sakramenta traži naročitu promjenu mišljenja.

Mnogim je ljudima potreban dug i mučan proces da se riješe šoka pred ovim sakramentom (navodno sakramentom umirućih).

Bolesničko pomazanje kao slavlje Crkve

Nadasve se plodonosnim pokazuje da više bolesnika, kad nisu vezani iz krevet, zajednički prime sakrament, naročito ako je to u sklopu euharistije. Time se otklanja ili umanjuje bolesnička samoća. Zajedničko slavljenje može ponoći i da se izgubi strah pred ovim sakramentom i da se neposrednije doživi njegova pozitivna moć: kako se u službi Crkve nastavlja Isusovo spasenjsko djelovanje, koje pridiže cjelokupnog čovjeka – na duši i tijelu.

Poticaji za daljnje razmišljanje

Sakramenti kao susret s Kristom postižu svoju svrhu onda ako se na Kristov poziv odgovori spremnošću na osobnu predanost Gospodinu i na djelovanje ljubavi.

Krštenje stoga obvezuje da živiš kao kršteni čovjek. Koje posljedice proizlaze otud? Što bi se moglo u mome životu izmijeniti, hoću li živjeti kao krštenik, krizmanik i pričesnik?

Poticaj za daljnji (raz)govor i djelovanje

Poseban oblik navještenja danas jest sakramentalna kateheza. Na što biste stavili naglasak, kad biste imali voditi razgovor o krštenju? Kako biste jednostavnim riječima razjasnili roditeljima koji nisu upućeni u kršćansko vjerovanje što se u krštenju poklanja djetetu i koja im zadaća kao roditeljima pri tom pada u dio?

Pokušajte razjasniti četrnaestogodišnjoj omladini što se zbiva u potvrdi i koju odgovornost preuzimlju na se tim sakramentom.

Kako možete kod srodnika ili poznanika, ako je ozbiljno bolestan, pobuditi želju da primi bolesničko pomazanje? Kako bi trebalo obaviti to slavlje da bi bolesnici, pa i njegovi bližnji, neposredno doživjeli susret s Kristom što ha omogućuje ovaj sakrament?

Promislite kako biste mogli pripremiti pokorničko slavlje s posebnim grupama. Pobudu tražite u pjesmama, u izboru svetopisamskih ulomaka koji vam se čine prikladni. Kako biste s nekoliko riječi grupu uveli u pokornički događaj?

Poticaji za daljnji studij - literatura na hrvatskom jeziku

- RBT: Bogoštovlje, blagoslov, svećeništvo, polaganje ruku, Hram, pomazanje, blagdani, sedmica, subota, pokora, obraćenje.
- Aubry-Baciochi- Pokorničko bogoslužje, obnova struktura, Zadar, KS, 1969, 111 str.
 Rozier,
 Bezić, Ž. Novi obred krizme, BS 4(1972)329-335.
- Biskupska Pastoralna pouka o pomirenju za vjernike, Dokumenti 48, Zagreb, KS, 1976, 16
 konferencija str.
 Jugoslavije, Golub, I., Sakrament svete ispovijedi i bolesničkog pomazanja, Zagreb, 1966, 180+414 II str.(ciklostilom).
- Kasper, W., Bit i oblici pokore, Svesci 27(1975)2-28.
- Mandac,M., Krst u Pavlovim spisima, BS 46(1976) 371-392; BS 2-3(1977)63-79.
 Novo shvaćanje sakramenta pokore, S 44/1970.
 Oproštenje: NK 527-537 i Dodatak (62)-(63).
 Pastirsko svećeništvo: NK 421-435 i Dodatak (53)-(58).
 Pranje vodom uz riječ: NK 286-297 i Dodatak (61)-(62).
- Potvrda: NK 302-305 (za te dijelove nema Dodatka kardinalske komisije).
- Rebić,A., Kako se danas ispovijedati, Svesci 27(1975)90 (prikaz istoimene knjige).
 Sakrament pokore danas, S 31/1969.
- Srakić,M., Svećenik- pokornik i ispovjednik, BS 4(1975)397-411.
- Srakić, M., Jarm, Pomirbeno slavlje, Đakovo 1978, 222 str.
 A.,
 Šagi-Bunić,T., Dogmatski aspekti obnove sakramenta krsta, S 90/1973.
- Šagi-Bunić,T., Sakrament pokore – dokumenti crkvenog učiteljstva, S 104/1976.
- Uvodni tečaj

ČITANKA 14. PISMA

Biblijski tekstovi jesu svjedočanstva o tome što Crkva vjeruje o sakramentima krsta, pokore, potvrde i bolesničkog pomazanja (Dj 2,37-42; Dj 8,12-17; Iv 20,22-23; 2Kor 5,18-20; Jak 5,13-16).

Učiteljski su tekstovi u ovom pismu ozbiljni. Donose svjedočanstvo koncilske Crkve o povezanosti sakramenata međusobno i sa životom Crkve (O Crkvi, br.11) te smjernice za obnovu sakramenata kršćanske inicijacije, bolesničkog pomazanja, pokore i odnosnih obrednika i uputa naših biskupa.

Teološki tekstovi daju nekoliko važnih i aktualnih razmišljanja: zašto se i djeca mogu krstiti (Rahner), u čemu je konkretno iznovično rađanje (Schürmann), bolest kao spasonosno stanje (Rahner) i u čemu je eklezijalnost pokore (Aubry i dr.).

Prigodni tekst prenosi i razmišljanje A.Rebića o načinu ispovijedanja u prigodi prikaza knjige koja nosi taj naslov. (Tim tekstom želimo osobito upozoriti zainteresirane za knjigu koja bi ih mogla zanimati, kako su nam predložili neki sudionici DT).

Literarni tekst je Gundulićev prepjev poznatog pokorničkog psalma "De profundis" (Ps 130).

Krštenje u vjerskom uvjerenju prvih kršćana

Kad to čuše, duboko potreseni rekoše Petru i ostalim apostolima: “Što nam je činiti, braćo?” Petar će im: “Obratite se i svatko od vas neka se krsti u Ime Isusa Krista da vam se oprostite grijesi, i primit ćete dar, Svetoga Duha. Ta za vas je ovo obećanje i za djecu vašu i za sve one izdaleka, koje pozove Gospodin Bog naš”.

I mnogim je drugim riječima još svjedočio i bodrio ih: “Spasite se od naraštaja ovog opakog!” I oni, prigrlivši riječ njegovu, krstiše se, te im se onaj dan pridruži oko tri tisuće duša. Bijahu postojani u nauku apostolskom, u zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama.

Zadatak:

Neposredno prethodi Petrova Duhovska propovijed: Dj 2,22-42. Kako se u tom ulomku poima krštenje? Što se zbiva u krštenju? Koje posljedice ima krštenje? Pokušajte vjersko uvjerenje prvih kršćana izreći jednostavnim riječima: Krštenje je... Krštenje ostvaruje...

Dj 8,12-17

Ali kad povjerovaše Filipu, koji navješćivaše Evanđelje o kraljevstvu Božjemu i o Imenu Isusa Krista, krštavahu se – muževi i žene. Povjerova i Šimun te se krsti i osta uz Filipa: bio je zanesen, promatrajući znamenja i čudesa koja su se događala.

Kad apostoli u Jeruzalemu čuše da je Samarija prigrllila riječ Božju, poslaše k njima Petra i Ivana. Oni sidoše i pomoliše se za njih, da bi primili Duh Svetoga. Jer, još ni na koga od njih ne bijaše sišao; bijahu samo kršteni u Ime Gospodina Isusa. Tada polagahu ruke na njih, i oni primahu Duh Svetoga.

Zadatak

O kojem je sakramentu ovdje riječ? (Usporedi 14.2.1 i 14.2.2)

Iv 20,22-23

To rekavši, dahne u njih i kaže im:

“Primit Duha Svetoga. Kojima otpustite grijeh, otpuštaju im se; Kojima zadržite, zadržani su im”.

2Kor 5,18-20

A sve je od Boga koji nas sa sobom pomiri po Kristu i povjeri nam službu pomirenja.

Jer Bog je u Kristu svijet sa sobom pomirio, ne ubrajajući im opačina njihovih i polažući u nas riječi povjerenja. Kristovi smo, dakle, poslanici; Bog vas po nama nagovara. Umjesto Krista zaklinjemo: dajte, pomirite se s Bogom!

Jak 5,13-16

Pati li tko među vama? Neka moli! Je li tko radostan? Neka pjeva hvalospjev! Boluje li tko među vama? Neka dozove starješine Crkve! Oni neka mole nad njih, mažući ga uljem u Ime Gospodnje, pa će molitva vjere spasti nemoćnika; Gospodin će ga podići, i, ako je sagriješio, oprostit će mu se. ispovijedajte, dakle, jedni drugima grijehe i molite jedni za druge, da ozdravite! Mnogo može žarka molitva pravednikova.

Zadatak

- O kojim je sakramentima riječ u ovim tekstovima?
- .-Što u njima doznajete o vjeri prve Crkve?
- U čemu se to razlikuje od Vaše vjere ili prakse?
- Porazgovorite o tom u skupini.

Sakramenti i Crkva

Sveta i organski izgrađena narav svećeničke zajednice privodi se u djelo i po sakramentima i po krepostima. Vjernici, po krštenju uključeni u Crkvu, određeni su za bogoslužje kršćanske vjere po neizbrisivom biljevu krštenja, i budući da su preporođeni za sinove Božje, dužni su pred ljudima ispovijedati kršćansku vjeru koju su primili od Boga preko Crkve. Sakramentom potvrde još su savršnije vezani uz svoju Crkvu, nadareni su posebnom jakošću Duha Svetoga, i tako su više obvezani da kao pravi Kristovi svjedoci i riječju i djelom šire i brane vjeru. Imaju dio u euharistijskoj Žrtvi, izvoru i vrhuncu cijeloga kršćanskog života, prinose Bogu božansku Žrtvu i sebe s njom; tako svi bilo prinose bilo svetom pričešću izvršuju svoj dio u liturgijskom činu. Hraneći se pak Kristovim tijelom u svetoj pričesti, pokazuju konkretnim načinom jedinstvo Božjeg Naroda, koje se ovim sakramentom prikladno izražava i divno ostvaruje.

Oni koji prisustvuju sakramentu pokore primaju od Božjeg milosrđa oprost od uvrede Bogu učinjene u ujedno se pomiruju s Crkvom, koju su svojim grijehom ranili, i koja radi za njihovo obraćenje s ljubavlju, primjerom i molitvom. Svetim pomazanjem bolesnikâ i molitvom svećenika cijela Crkva preporučuje bolesne trpećem i proslavljenom Gospodinu, da im olakša boli i da ih spasi (usp. Jak 5,14-16), dapače ih potiče da se slobodno sjedinjuju s Kristovom mukom i smrću (usp. Rim 8,17; Kol 1,24; 2 Tim 2,11-12; 1 Petr 4,13) i tako doprinesu dobru Božjeg Naroda. Oni pa i između vjernika koji prime sveti red, u Kristovo se ime postavljaju da Crkvu hrane riječju i milošću Božjom. Napokon, kršćanski bračni drugovi djelovanje sakramenta ženidbe, kojim naznačuju i imaju dio u misteriju jedinstva i plodne ljubavi između Krista i Crkve (usp. Ef 5,32), uzajamno se pomažu da postignu svetost u bračnom životu i u primaju i odgoju djece, i tako imaju u svojem životnom položaju i u svojem staležu svoj posebni dar u Božjem Narodu (usp. 1 Kor 7,7). Jer iz te ženidbene zajednice proizlazi obitelj, u kojoj se rađaju novi građani ljudskog društva, koji po milosti Duha Svetoga postaju po krštenju sinovi Božji, da tako Božji Narod može trajati kroz vjekove. U toj Crkvi, koja bi se mogla nazvati kućnom, roditelji moraju biti za svoju djecu riječju i primjerom prvi vjesnici vjere, i njegovati zvanje prikladno za svakog pojedinoga, s osobitom brigom ono sveto.

Opskrbljeni tolikim i tako divnim sredstvima spasenja, svi vjernici bilo kojeg staleža i položaja pozvani su od Gospodina, svaki na svom putu, na onu savršenost svetosti kojom je savršen sam Otac. (Dokumenti II. vatikanskog koncila, Konstitucija o Crkvi, br.11).

Zadatak

-Crtežom ili simbolom prikaži kako na temelju ovog teksta i pisma primaš povezanost sakramenata međusobno i sa životom!

Sakramenti kršćanske inicijacije

4. Pristup se oglašnika (katekumena) obavlja postupno u zajednici vjernika koji zajedno s oglašenicima promatraju važnost vazmenog otajstva i sami obnavljaju svoje obraćenje te ih svojim primjerom potiču da se velikodušnije predaju Duha Svetome.

5. Red se pristupa prilagođuje duhovnom putu odraslih a on je različit već prema mnogovrsnoj milosti Božjoj, prema njihovoj slobodnoj suradnji, djelovanju Crkve te prilikama vremena i mjesta.

6. Na tom putu, osim vremena traženja i dozrijevanja (usp. niže br.7) dolaze "stupnjevi" ili koraci kojima oglašnik prekoračuje prag ili uzlazi po stepenicu više.

a) Prvi je stupanj početno obraćenje i želja da bude kršćanin te ga Crkva prima kao oglašnika.

b) Drugi stupanj: čovjek je već uznapredovao u vjeri i gotovo završio katekumenat te je uvršten u

bližu pripravu na sakramente.

- c) C) Treći stupanj: nakon završene duhovne pripreve pripravnik prima sakramente i time se uvodi u kršćanstvo.
- d) Tri su, dakle, koraka ili vrata koja se smatraju poglavitim ili važnim trenucima pristupa. Ta su tri stupnja obilježena trima bogoslužnim obredima. Prvi je obred Red primanja među oglašeničke, drugi je izbor, a treći slavljenje sakramenata.
7. Ti stupnjevi uvode u “razdoblje” traženja i dozrijevanja, odnosno ta razdoblja na njih pripremaju:
- Prvo razdoblje: od pripravnika pretpostavlja traženje, a od Crkve naviještanje Evanđelja. To je “pred-katekumenat” koji se zaključuje ulaskom u red oglašeničke.
 - Drugo razdoblje započinje ulaskom u red oglašeničke te može potrajati više godina, a ispunjeno je katehezom i popratnim obredima te završava danom izbora-
 - Treće je razdoblje kraće, a redovito pada u korizmenoj pripravi na vazmene svetkovine i na sakramente, te je određeno za čišćenje i prosvjetljivanje.
 - Posljednje vrijeme traje kroz cijelo vazmeno doba, a namijenjeno je “mistagogiji”, tj. kako stjecanju iskustva i plodova tako i uspostavljanju što prisnijeg odnosa i povezanosti sa zajednicom vjernika.

Četiri su, dakle, neprekinuta vremenska razdoblja: “pred-katekumenat”, vrijeme namijenjeno prvom evangelizaciji, “katekumenat”, vrijeme sveobuhvatnog katehiziranja, “čišćenje i prosvjetljivanje”, vrijeme dublje duhovne pripreve, i “mistagogija”, vrijeme obilježeno novim doživljajem sakramenata i zajednice.

Zadatak:

- Imate li nekih iskustava s katekumenima i inicijacijom odraslih?
- S kojim ste se potrebama susreli?

Bolesničko pomazanje

Jer čovjeku teško bolesnu potrebna je osobita Božja milost, da ga u porastu tjeskobe ne shrva malodušnost te ga napasti ne pokolebaju možda i u samoj vjeri.

Zato Krist jača svoje vjernike u bolesti sakramentom pomazanja kao kakvom najčvršćom zaštitom. Dijeljenje tog sakramenta sastoji se poglavito u ovome:

Najprije prezbiteri Crkve polažu ruke na bolesne, onda mole nad njima molitvu vjere i mažu ih uljem što je posvećeno Božjim blagoslovom. Tim se obredom naznačuje i podjeljuje sakramentalna milost.

6. Ovaj sakrament daje bolesnome milost Duha Svetoga, koja pripomažu spasu svega čovjeka, pridaje ga pouzdanjem u Boga, jača protiv napasti Zloga i tjeskobe smrti, tako da bolesnik može ne samo svoje nedaće hrabro podnositi nego se protiv njih i boriti, pače da postigne i ozdravljenje, ako mu je to od koristi za duhovno spasenje; a po potrebi, pomazanje daje također oprost grijeha i dovršenje kršćanske pokore.

7. Sveto je pomazanje povezano s molitvom vjere (usp. Jak 5,15), pa je izrazom vjeri. Tu vjeru valja ponajprije pobuditi ne samo djelitelj sakramenta nego poglavito i onaj koji ga prima; bolesnog će naime spasiti njegova vjera i vjera Crkve, koja vjeruje u Kristovu smrt i uskrsnuće i kojih ovaj sakrament crpi svoju djelotvornost (usp. Jak 5,15) i upire svoj pogled prema budućem kraljevstvu, kojega se u sakramentima dijeli zalag.

Kome se dijeli bolesničko pomazanje

8. U Jakovljevoj se poslanici kaže da pomazanje treba dijeliti bolesnima, da ih pridigne i spasi. S najvećim, dakle, marom i pomnjom valja to sveto pomazanje dijeliti vjernicima koji su zbog bolesti ili starosti pogibeljno bolesni. A što se tiče procjene o težini bolesti, dosta je da o tome postoji razboriti i uvjerljiv sud, kloneći se svake tjeskobe i, po potrebi, posavjetovavši se s liječnikom.

9. Ovaj se sakrament može ponoviti ako bolesnik po primljenoj pomasti prizdravi ili ako tijekom iste bolesti nastupi veća pogibao.

10. Prije kirurškog zahvata (“operacije”) može se bolesniku podijeliti sveto pomazanje kad god se zahvat poduzima uslijed koje opasne bolesti.

11. Sveta se pomast može podijeliti starcima kojima su snage znatno popustile i kad nije po srijedi opasna bolest.

12. Sveta se pomast može dijeliti i djeci već onda kada toliko razumiju da im ovaj sakrament može biti okrepom.

13. U vjerskoj pouci zajednice i obitelji valja vjernika tako pripravljati da sami zatraže pomast te je, čim se pruži zgoda, puni vjere i pobožnosti prime, a ne da popuste lošoj navici odgađanja ovog sakramenta. O njegovoj pak naravi valja poučiti sve koji dvore bolesnike.

14. Ovaj se sakrament može podijeliti i bolesnicima koji su doduše izgubili svijest ili uporabu razuma, ali bi ga vjerojatno kao vjernici bili zatražili dok su bili pri sebi.

15. Bude li svećenik pozvan k bolesniku koji je već umro, neka se za nj pomoli Bogu da mu otpusti grijeha i dobrotivo ga primi u svoje kraljevstvo, a pomasti neka mu ne daje. Ako pak sumnja da li je bolesnik doista umro, može mu podijeliti taj sakrament uvjetno (br.135).

Rimski obrednik, Red bolesničkog pomazanja i skrbi za bolesne, KS 1973, str.12-13.

Zadatak

- Kakva su poimanja, stavovi i osjećaji Vaše okoline s obzirom na bolesničko pomazanje? Što bi trebalo ispraviti? Tko i kako?

Pomirenje s Bogom i Crkvom

5. Grijeh je uvreda Bogu nanesena koja raskida s njime prijateljstvo.

Stoga pokora “u konačnici smjera tome da Boga uzljubimo te mu se posve povjerimo”. Grešnik, dakle, koji je po milosti milosrdnoga Boga daje put pokore, vraća se Ocu koji “nas prije uzljubi” (1 Iv 4,19), Kristu koji sama sebe za nas preda i Duhu Svetomu, koji je obilno u nas izliven.

No, “po tajnovitom i dobrotivom otajstvu rasporedbe spasenja, ljudi su među sobom povezani nadnaravnom uzajamnošću: grijeh jednog škodi drugima, kao što je i svetost jednoga drugima na dobrobit”. Tako i pokora vazda uključuje pomirenje s braćom, kojima je grijeh uvijek na štetu. Štoviše, ljudi često udruženi čine nepravdu. Neka se stoga i u obraćenju međusobno pomažu te, milošću Kristovom oslobođeni od grijeha, zajedno sa svim ljudima dobre volje tvore pravednost i mir u svijetu.

Uloga zajednice u slavljenju pokore

8. Sva Crkva, kao svećenički narod, u samom djelu pomirenje koje je njoj od Gospodina povjereno djeluje na različite načine. Ona ne samo da propovijedanjem Božje riječi pozivlje na obraćenje, već i zagovara grešnika i majčinskom brigom priskače u pomoć pokorniku da spozna i ispovijedi svoje

grijehe i tako postigne milosrđe od Boga koji jedini može otpuštati grijehe. No još više, sama Crkva postaje sredstvom obraćenja i odrješenja pokornika, po službi koju je Krist povjerio apostolima i njihovim nasljednicima.

Rimski obrednik, Red pokore, KS 1975, str.9-10.12.

Teološki aspekti sakramenta pokore

Sam obred i svojom strukturom i svojim obrascima ističe neke vidove pokore i pomirenja, koji su veoma značajni:

- Božju inicijativu pomirenja ističe već uvođenje biblijskih čitanja sva tri oblika slavljenja sakramenta kao nesakramentalna pokornička slavlja. Tim uvođenjem nije obred samo idejno obogaćen, nego je on obogaćen u svojoj znakovitosti: riječ Božja i čini službenika označuju prvenstvo Božjeg djela u pomirenju, dok pokornikovi čini znače i ostvaruju čovjekov odaziv. Tako je mnogo jasnija struktura samog sakramentalnog čina koji uvijek ima i silaznu i uzlaznu komponentu.
- Vazmeni značaj pomirenja: ono slavi, tj. obredno aktualizira otkupiteljski čin smrti i uskrsnuća Kristova, kojim je ostvareno neopozivo pomirenje ljudskog roda s bogom. Zato je svako sakramentalno pomirenje slavljenje vazmenog otajstva Kristova, koje mu je uzor i izvor djelotvornosti.
- Ulogu Duha Svetoga u pomirenju ističe čin polaganja ruku i molitva odrješenja što ga prati: Duh Sveti je vazmeni dar Kristov. On iznutra obnavlja čovjeka na sliku Kristovu, kako u krštenju tako i u pomirenju.
- Eklezijalni značaj pomirenja dvostruko dolazi do izražaja: označuje ga i ostvaruje samo komunitarno slavljenje pomirenja kao i nesakramentalna pokornička slavlja, a molitva odrješenja izričito naglašava da ono biva po služenju, odnosno službi Crkve.

*Biskupska konferencija Jugoslavije, Uputa o pomirenju za svećenike,
Dokumenti 49, KS/1976, str.6-7.*

Znakovi obraćenja

Svoje obraćenje očituje čovjek u svom cjelokupnom životu; osobnom molitvom, kojom osobito moli da Bog oprostí grešnicima; dragovoljnim prihvaćanjem trpljenja u zajedništvu s patnjama Kristovim; savjesnim vršenjem svojih ljudskih, obiteljskih, kršćanskih obveza, opraštanjem uvreda i nepravdi, spremnim pomirenjem s braćom, strpljivim podnošenjem tuđih slabosti; djelima ljubavi: postom, milostinjom i svakim odricanjem kojim se trga od zemaljskih dobara a prijanja Bogu, uskraćuje sebi, a daje potrebnima.

I u bogoslužju se proživljava obraćenje: slušanjem Božje riječi, koja poziva na obraćenje, obećava i jamči oprostíenje; pokorničkim dijelovima Mise, kojima se narod Božji duhovno sprema za susret s Gospodinom, a ujedno izražuje svoju vjeru u sakrament Kristove žrtve za oprostíenje grijeha; posebnim pokorničkim slavljenjima, kojima se kršćanska zajednica priznaje grešnom te moli Boga i braću za oprostíenje. Vrhovni izraz obraćenja jest sam sakrament pomirenja.

*Biskupska konferencija Jugoslavije, Pastoralna poruka o pomirenju za vjernike,
Dokumenti 48, KS 1976, str.8.*

I dijete se može krstiti

Sastali smo se na krštenje, dijete na koje se u tom času zbiva ono najveće, o tom događaju ne zna ništa. U svako slučaju sakriveno mu je što se tu opipljivo zbiva u ljudskom djelovanju i riječima. Ali nismo posve sigurno upućeni da li u neistraživim dubinama djetetova duha, o kojima ne možemo reći kad se sebe prvi put svjesne, ipak već svijetli svjetlo milosti te rasvjetljuje djetetov duh, makar na neizreciv i nedostupan način. O tome neka misli što tko hoće. To uopće nije problem. Evo pravog i odlučujućeg pitanja: tu je u čovjeku Bog na djelu. Ondje gdje je čovjek već probuđen za djelo svoje slobode, gdje je svoje vlastito biće već stavio na raspolaganje svoje slobode i sam sebe uzeo u ruke, tu Bog djeluje samo na način dijaloškog partnerstva.

Tu Bog poziva da mu se odgovori. Štoviše, poziva u odgovoru. Njegovo je djelo u tom da ostvaruje naše djelovanje. Ali i tada govori prvu riječ. Jer Bog je Bog – dakle, Prvi, Suvereni. Milost koja je nedokučiva i nezasluživa, koja nas uvijek pritječe.

Kad je tako, može se krstiti i dijete. Čak ako je i malodobno i nesposobno za samoopredjeljenje. Bog djeluje u njemu. I budući da nas Bog uvijek pritječe, vremenski razmak – veći ili manji – između njegove moćne, živodajne riječi i našeg živog odgovora ne igra nikakvu ulogu. To što se događa u krštenju djeteta očituje samo posve jasno što se uvijek zbiva kod našeg spasenja: Bog se je već svratio k nama da bismo mi pokucali na njegova vrata.

On nas je već našao da bismo mi mogli njega tražiti. Tako Bog djeluje već u ovom djetetu kako bi, kad doraste za svoje duhovno samopouzdanje i za ljubav, Bog već bio nebo što se nadsvođuje nad tim mladim danom jednoga života.

Karl Rahner

Nužnost korjenitog i potpunog novog početka

Svaki krštenik uistinu mora biti “duhovan čovjek”. “Duhovan” je pak onaj tko se uvijek iznova rađa, pa makar već bio i star. To postiže time što uvijek iznova počinje. “Duhovan” je tko u cijelosti dolazi od Boga i usmjeren je na Boga. Tko je to spoznao može jedino moleći raskriliti ruke i zavapiti da se s njim nešto dogodi: Dođi, Duše Sveti!

Heinz Schürmann

Bolest – spasonosno stanje?

Bolest je stanje kad je sav čovjek doveden pred samoga sebe; dakle, spasonosno stanje.

Karl Rahner

Kajanje u zajednici Crkve

“Tako svaki pojedinac u Crkvi ujedinjuje u svojem svagdanjem životu s Kristovim križem da bi nadoknadio za grijehe svih. Međutim, bratska podrška još je dublja i stvarnija: po čitavoj zajednici Crkve, Krist izvodi naše kajanje.

Uzmimo još jednu usporedbu. Ivica (četverogodišnjak) nalazi se uz majku koja prima prijateljice. Nakon nekoliko minuta on izvali neku posve naivnu primjedbu, ali nezgodnu, o nekoj fizičkoj mani

ili bolesti jedne od pozvanih. Mama kori dijete i ožalošćena zbog neugodnosti uzvanice, zbunjena, iskreno se ispričava. Ivica sluti da je nanio neugodnost i mučninu i to žali, ali, u biti on ne shvaća jasno čime je smeo mamu; ipak, budući da ljubi svoju mamu on na sebi svojstven način suosjeća s mamom s obzirom na osobu kojoj je nanio neugodnost.

I mi smo često u svom odnosu prema Bogu slični malom Ivici. Samim tim što smo grešnici ne možemo potpuno shvatiti zloću grijeha i zbog njega se pokajati kako treba. Za to se traži dublje duhovno poniranje i sloboda, više nego ljudi misle. Potrebno je doći do velike zrelosti vjere da bismo shvatili "tajnu bezakonja". Koliko njih shvaća to više od Korinćana kojima piše sv. Pavao (usp. 1 Kor 3,1-2)?

Iščekujući da bude zreo, da osobno doživi istinsko kršćansko kajanje, grešnik koji je dobre volje, može ga na neki način živjeti preko posredništva, ili još bolje općenitim pristajanjem – kao što je Ivica učinio na svoj način – uz žaljenje svoje majke”...

A.Aubry-J.de Baciocchi-C.Rozier,
Pokorničko bogoslužje,
Zadar 1969, str.25.

Zadatak

- Izmislite jednu prisodobu koja će zorno pokazati eklezijalnost pokore.
- U skupini porazgovorite kako bi se u Vašoj zajednici mogla bolje postići i dublje doživjeti ta značajka pokore.

Kako se danas ispovijedati?

WIE HEUTE BEICHTEN. Konkrete Schritte zu einer neuen, sinnvollen Praxis. Uredio *Georg Sporschill* a surađivali R.Feneberg, W.Feneberg i Gilber Niggel, Freiburg 1974 (Herder, str.136, cijena 16 DM).

Danas katolici, pa i katolici praktikanzi – sve manje idu na ispovijed. Očigledno za njih ispovijed nije više nešto samo po sebi razumljivo. Mnogi se upravo ovim naglim opadanjem primanja sakramenta sv. pokore tješe govoreći: “Ne idu drugi na ispovijed pa ne idem ni ja!”, ili “Ispovijed je danas još samo za djecu i stare bake!”

Mnogi se zadovoljavaju sa savršenim pokajanjem, pokorničkim bogoslužjem ili duhovnim razgovorom sa svećenikom o svojim duhovno-vjerskih poteškoćama. Ovakvo stanje s primanje sakramenta pokore trebalo bi nas sve duboko zamisliti. Trebalo bi razmišljati o tome kako to da vjernici gotovo redovito obavljaju druge sakramente (krštenje, sv. potvrda, vjenčanje, posljednja pomast, pa donekle i sv. euharistija) a sve više zanemaruju praksu ispovijedanja svojih grijeha svećeniku. O tome treba danas to više razmišljati što se izvan Crkve veoma cijene psihološke metode ozdravljenja ili rehabilitiranja (razgovori sa stručnjakom u četiri oka o svojim pogreškama i neuspjesima, revizije i superrevizije života, savjetovanja s terapeutom, javne kritike i javna ispovijedanja na partijskim sastancima). Izvan Crkve ljudi su dakle svjesni od kolikog je značenja za život pojedinca ono osobno povjeravanje sebe sama stručnjaku kroz razgovor s njime. Prema tome, ispovijed kao osobno povjeravanje svojih grijeha i svojih pogrešaka Bogu preko njegova službenika koji se za slušanje ispovijedi i savjetovanje osposobljuje studijem, nije nipošto izgubilo svoj smisao. Očigledno, problem ne negdje drugdje; problem je naime, u tome kako se ispovijedati, kako ispovijedanja saslušati, kako razgovarati s onima koji se ispovijedaju i kako ih savjetovati, odnosno kako steći njihovo povjerenje. Ispovijedanje je postalo previše šablonsko, formalističko, farizejsko (ljudi ispovijedaju svoje grijehe a poslije ispovijedi odmah ih iznova čine kao da se ništa nije dogodilo) pa vjernici u ispovijedanju ne vide nikakve koristi za svoj osobni duhovni život. Zato je upravo na toj razini potrebno ispovijedanje mijenjati: ne ukidati ga, nego ga usavršavati i osmišljavati. Trebalo bi ispovijed oživjeti, osvježiti i vratiti joj ono njezino iskonsko značenje: ona je sakrament pomirenja i izmirenja s Bogom, s kojim pojedinac, počinivši teški grijeh, prekida prijateljske veze; sakrament pomirenja i izmirenja s Crkvom iz koje pojedinac istupa kad počini teški grijeh.

U cilju oživljavanja ispovijedi napisana je knjiga WIE HEUTE BEICHTEN.

Ivan Gundulić (1589-1638)

PJESNI POKORNE KRALJA DAVIDA – Pjesan šesta

Iz dubine srca moga vapih, višnji Bože, k Tebi:
 Višnji Bože, vapaj s neba Ti usliši sluge Tvoga!
 Neka uši svete Tvoje priklonjene budu čuti
 S groznijem glasom plač ganuti od molitve smjerne moje!
 Ako uzgledaš, Gospodine, na nepravde svekolike,
 Tko da cića zloće prike na Tvom sudu ne pogine?...
 Uzdala se mâ duša je u riječ Božju nad sva ina,
 U miloga Gospodina duša moja ufala je...
 Jer pred blazijem Gospodinom milosrđe sved stanuje,
 I otkupljenje prid njim tu je s neizmjernom veličinom.

Priradio:
 Đuro Kokša, *Hrvatska duh. lirika*,
 Rim 1968,81.

Izdaje: Institut za višu teološku kulturu pri Bogoslovnom fakultetu, Zagreb, Kaptol 31, telefon (041)38-446. Glavni urednik: Dr. Jerko Fućak, predstojnik Instituta
 Odgovara: Dr. Vjekoslav Bajsić, Kaptol 31
 Naklada i uprava: "Kršćanska sadašnjost" 41001 Zagreb, Marulićev trg 14, pp. 434, telefon 441-102 ili 444-013.

PRIJEVOD: Dr. Marijan Mate Mandac

OBRADA I PRILAGODBA: Dr. Jerko Fućak i Dr. Marijan Mandac

LITERATURU PRIKUPILI: Mag. Dragica Lončar i Dr. Jerko Fućak

TEKSTOVE ČITANKE IZABRAO: Dr. Jerko Fućak